

starale o njegovoj bezbednosti. Ipak je SR Nemačka, zbog integrisanja u Zapadnu Evropu, prinuđena da manje krije tamne mrlje prošlosti i da oštrije osuđuje vlastiti desni ekstremizam. R. Benedikt svojevremeno je razlikovala japansku "kulturu stida", od zapadne "kulture krivice". U hrišćanskoj kulturi krivica se priznaje jer je bog sveznajući, pa otkriva skrivene grehe. Kod Kine i Japana ima više bogova, pa se stid priznaje samo kada se gresi dokažu. Drugim rečima kod ovih kultura gresi nisu religijski nego društveni pojam. Da li se religijskim nasleđem može objašnjavati drugačija ocena uzroka rata u Nemačkoj i Japanu? Nemački osećaj krivice usredsređen je na holokaust, a ne na Kaventri ili na Staljingrad. Aušvic je bio centralni argument G. Grasa protiv ujedinjenja Nemačke. Premda su Japanci u Aziji krivi za smrt miliona ljudi, Jamato ideologija bila je daleko od nacističkog rasizma. Osim toga, premda su Japanci obožavali cara, moć Hirohita bila je ograničena. Bilo je, doduše, misionarskog samopoimanja Japanaca kao božjeg naroda i u carevo ime ubijani su niži narodi Azije. Ali, sve to ipak se razlikovalo od državne politike uništavanja. Makartur je Hirohita 1945. izuzeo iz odgovornosti, dok o amnestiranju Hitlera niko nije razmišljao. Japanci se ne sećaju holokausta nego rata, otprilike kao što se Evropljani sećaju Prvog svetskog rata (Buruma 1995). Hirošima je zasenila zločine japanskog militarizma. Osim toga, mnogi još uvek drže da je japanska agresija bila antikolonijalni rat za oslobodenje Azije. Prevladavanje prošlosti karakteriše razilaženje oko naziva rata: "Kaži mi kako se zvao rat pa ću ti reći kojeg si duha dete"? I ovde se razlikuje japanska levica od desnice. Japanska levica upozorava da je osvajački rat počeo još 1931. sa upadom u Mandžuriju i podseća da je reč o petnaestogodišnjem, a nečetvorogodišnjem ratu. Desnica, pak, drži da je upad u Mandžuriju bio preventivna odbrana od Kine i SSSR-a, a sam rat u jugoistočnoj Aziji navodno bio je oslobodilački azijski rat. Dok levičarski japanski istoričari pišu o masakru u Nankingu, desnica to poriče. Levica govori i kapitulaciji, desnica o kraju rata. Levica i desnica se jedino slažu u tome da je Hirošima bila najstrašnije hladnokrvno ubistvo u toku rata. Dok levica drži da je pacifizam jedini odgovor na Nanking i Hirošimu, desnica teži da se odvoji od patronaže SAD, jer je ova zemlja okupirala identitet "duh i dušu Japana". Upadljivo su slični pokušaji normalizacije prošlosti između nemačkih i japanskih konzervativaca u poricanju i relativisanju Nankinga i Aušvica. Nije reč o slučajnoj i dalekoj sličnosti već o dubokoj unutrašnjoj podudarnosti konzervativnog mišljenja.

Ipak, japanski pisci u normalizaciji prošlosti odbijaju poređenja vlastite prakse sa nacističkom. Japanci rado ističu razliku između nemačkih "zločina protiv čovečnosti" i japanskih "ratnih zločina" (Sato 1999). Tvrdi da postoje i druge važne razlike. Dok je nacizam napao okolne suverene države, Japan je hteo da osvoji kolonije, koje su tek kasnije stekle nezavisnost. Dok je Aušvic za Nemce još uvek simbol neuporedivog nemačkog zločina, Hirošima je za Japan naprotiv simbol rata koji je oformio svest o Japanu kao žrtvi. U Japanu rat se posmatra iz perspektive 15. 8. 1945, a iza toga osećanja žrtve postaje manje značajno pitanje zašto je rat izbio (Sato 1999). Japan jeste kao i Nemačka počeo rat kao agresor, ali na četiri glavna japanska ostrva nije bilo borbi. Doživljaj rata su ovde kao i u Britaniji bila samo bombardovanja. Osim toga u Japanu posle rata niko nije dovodio u pitanje cara, kao u Nemačkoj Hitlera. Japanci su bili navikli na pobede u ratu, pa je poraz bio šok toliko veliki da nisu osećali krivicu zbog agresije. Raspravljali su o posledicama poraza, prvi put suočeni sa okupacijom ostrva od Amerikanaca, a ne od Azijata. Utisak je bio da su poraženi od SAD, a ne od suseda. A pošto je u hladnom ratu Japan postao saveznik SAD, širila se iluzija da su posledice rata brzo otklonjene.